

**Igazán
szeretne**
egy gyermek
nálunk és most
megfoganni

13.

Gyula I. Simonyi
Ha leperegne előtted saját
és utódaid élete, nemzenél?
2021

BOCS Alapítvány

Egy édesanya története¹

Hetednapja ült már az édesanya a gyermeke betegágyánál és minden pillanatban attól remegett, hogy meghal a kicsi. A kisfiú már alig lélegzett, sápadt kis arcában csak a szeme égett, lázas-fényesen. Az ajtón halkán kopogtak, majd belépett egy rongyos kis öregember, aki egész testében didergett. Mert tél volt, kegyetlen, fagyos tél, és a szél besüvített még a szobába is. Az anya megsajnálta a rongyos kis öregembert, teát főzött neki, aztán leült melléje. Az öregember szótlanul kiitta a teát és szúrós tekintettel nézett az ágyban fekvő kis betegre. Az anya rámutatott a gyermekére és megkérdezte az öregembert:

– Mit gondolsz, te öregember, meggyógyul az én kisfiam? A jó Isten nem lehet olyan kegyetlen, hogy elvegye tőlem.

Az öregember, aki maga volt a Halál, nem felelt semmit, csak felvonta a vállát. Az anya lehunyta a szemét és nehéz könnycseppek hulltak végig az arcán. Aztán, mert már hetednapja virrasztott a kisfia mellett, egy pillanatra elaludt. És a következő pillanatban, amikor felébredt, már üres volt a kiságy, s a falon függő óra, amely addig ketyegett, most mozdulatlan volt.

A szegény asszony felugrott és kirohant a fagyos téli éjszakába, a gyermeke után. Nagy, csillagos hópelyhek szálltak a csendben és amint ment dideregve, feketeruhás öregasszonnyal találkozott. A feketeruhás így szólt hozzá:

– A halál volt nálad, elvitte a kisfiadat! Sebesebben jár, mint a szél, és akit elvisz, azt sohasem hozza vissza!

– Mutasd meg az utat, amelyen ment – könyörgött az anya –, és én utolérem őt!

– Ismerem az utat, amelyen ment – felelte az asszony –, de mielőtt megmutatom, azt kívánom, hogy énekeld el azokat a dalokat, amelyeket a gyermekednek énekeltél! Én vagyok az Éjszaka, és nagyon megszerettem ezeket a dalokat.

– Ha visszajöttem, eléneklek neked valamennyit – mondta az anya –, de kérlek, most ne tarts föl! Engedd, hogy utolérjem a kisfiamat!

De az Éjszaka könyörtelen volt és az anya elkezdett énekelni. Sok-sok dalt énekelt el, s közben potyogtak a könnyei. Amikor befejezte a dalokat, az Éjszaka így szólt:

– Eredj jobbra, a sötét fenyőerdőbe, a Halál arra vitte a gyermekedet!

Ment, ment a szegény asszony a sűrű erdőben, de egyszerre csak kettészakadt az út és nem tudta, hogy merre menjen. Elfagyott túskebokor állt az út szélén, hó és jég borította az ágait. Az asszony a túskebokorhoz fordult:

– Nem láttad a Halált a gyermekemmel?

– Láttam a Halált – felelte a túskebokor –, de addig nem mondom meg, hogy merre ment, ameddig a szíveden meg nem melegítesz. Nagyon fázom!

Az anya a szívére szorította a túskebokrot, és a tuskék felvérezték a szívét, piros vércseppek hullottak a fehér hóra, de a túskebokron kihajtottak az ágak, fényes, zöld levelekkel lett tele egy perc alatt a bokor, olyan meleg volt az anya szíve. A túskebokor most már megmutatta az utat és görnyedten, fáradtan ment az úton a szegény asszony.

Egyszer csak elérkezett egy tóhoz s nem talált csónakot, amellyel átjusson a tó túlsó oldalára. Jégdarabok úsztak a tó felületén, de a jég nem volt elég erős ahhoz, hogy elbírja. Lehajolt hát az anya, és kétségbeesésében ki akarta inni az egész tavat. Megszólalt ekkor a tó:

¹ Hans Christian Andersen: Legszebb meséi (1920) Fordította: Faragó László

– Hiába igyekszel, szegény asszony, nem tudod kiinni a tavat, így sohasem jutsz át a túlsó partra! Hanem mondok neked valamit! Én szeretem a gyöngyöket és a te két szemed olyan, mint két fényes gyöngy. Ha belesírod a szemedet a tóba, akkor átviszlek a túlsó partra, ahol a Halál lakik.

– Mindent odaadok azért, hogy visszakapjam a gyermekemet! – mondta a szegény anya, és úgy hulltak a könnyei, mint a záporosó. És végül a könnyekkel együtt kisírta a szemét is, s két fényes gyöngyszem lett belőlük. Ekkor a tó felemelte az asszonyt, s gyengéden átvitte a túlsó partra. A parton állt a Halál háza, de az asszony nem látta a házat, mert vak volt.

– Hol találom meg a Halált? – kérdezte. – A gyermekemet szeretném visszakönyörögni tőle!

A ház előtt öreg sírásó asszony állott és meghallotta az anya kérdését. – A Halál még nem érkezett vissza – mondta az anyának –, de hogy találtál te ide?

– A jó Isten segített – felelte az anya –, irgalmas volt hozzám, és úgy-e, te is az leszel? Hol találom meg a kisfiamat?

– Nem ismerem a kisfiadat! – mondta fejszóvalva a sírásó asszony. – Mert sok kis virág és fa hervadt el az éjszaka, s ha jön majd a Halál, akkor átülteti valamennyit. **Mert tudod úgy-e, hogy minden embernek Élet-fája vagy Élet-virága van s ezek éppen olyanok, mint a többi fák és virágok, csak hogy emberi szív dobog bennük. Talán megismered valamelyik fában vagy virágban a kisfiad szívdobogását.** De mit adsz nekem, ha megmondom neked, hogy mitévő légy?

– Nincs semmim, amit neked adhatnék, – felelte az anya –, de ha kívánod, a világ végére elmegyek érted!

– Nincs nekem ott semmi dolgom – felelte a sírásó asszony –, hanem neked nagyon szép, fényes fekete hajad van! Add nekem a hajadat, és cserébe megkapod érte az én fehér hajamat.

– Boldogan neked adom a hajamat! – felelte az anya, és a sírásó asszony ollót vett elő és egy nyisszantással levágta az anya fűrtjeit és odaadta helyette a saját fehér haját. Aztán bementek a Halál kertjébe, ahol platánok és gesztenyefák között kék nefelejcsék, fehér gyöngyvirágok és égőpiros rózsák emelték fel büszkén a fejüket s mindegyiknek neve volt, mert mindegyik egy ember volt a földön. Az anya lehajolt minden virághoz, s milliók között megtalálta a kisfiát. – Itt a gyermekem! – kiáltott fel és rámutatott egy kökörösre, amely bágyadtan állt a többi virág között.

– Ne nyúlj a virághoz – mondta a sírásó asszony –, de maradj itt mellette! És ha jön a Halál, ne engedd, hogy kiszedje a földből. Fenyegesd meg, hogyha hozzányúl a kökörösre, te valamennyi virágját kirántod a földből! Meglátod, elmegy a kedved, hogy hozzányúljon a kisfiadhoz! Mert a jó Isten engedelme nélkül egyetlen virághoz sem nyúlhat.

Remegve állt a virág mellett az anya. Egyszer csak jéghideg fuvallat támadt és a vak anya érezte, hogy a Halál lépett be. A Halál megpillantotta az anyát és csodálkozva kérdezte:

– Hogy találtad meg az utat? Hogyan értél nálamnál is gyorsabban ide?

– Anya vagyok – válaszolta az asszony.

A Halál kinyújtotta hosszú karját, de az anya oly szorosan a virág mellett állott, hogy a Halál nem tudott a virághoz férni.

– Nincs hatalmad felettem! – mondta haragosan a Halál – Ne akadályozz meg a munkámban!

– A jó Istennek van hatalma feletted! – válaszolta az anya.

– Én csak azt teszem, amit a jó Isten parancsol – mondta a Halál –, kiültetem innen a virágokat és átültetem őket a Paradicsomba!

– Add vissza a gyermekemet! – könyörgött az anya sírva. Majd hirtelen megragadott két virágot, amelyek a keze ügyébe akadtak és felkiáltott: – Kiszakítom mindet, ha nem adod vissza a kisfiamat!

– Ne nyúlj hozzájuk! – mondta a Halál szigorúan – Azt mondod, hogy szerencsétlen vagy, mert meghalt a kisfiad, hát minden anyát szerencsétlenné akarsz tenni?

Az anya erre elengedte a virágokat.

– Itt a szemed – mondta a Halál, és átnyújtotta az asszonynak a szemét. – A tóban találtam két fényes gyöngyszemet, még tisztább és ragyogóbb, mint azelőtt volt. Most pedig megmutatom annak a két virágnak a jövőjét, amelyeket el akartál pusztítani.

A Halál egy mély kúthoz vezette az anyát, s az anya belenézett a mély kútba. Először csupa örömet, boldogságot látott, az egyik virágnak az élete tele volt sikerrel, szerencsével. Aztán eltűnt a kép, és csak gond, szomorúság, bánat tükröződött a kút zöldes vizében. Nyomorúságosan tengette életét a másik.

– Mindkét virág élete Isten akarata – szólalt meg a Halál.

– Kik ezek a virágok? – kérdezte az anya.

– Azt nem mondhatom meg – felelte a Halál –, de egyet tudj meg! Az egyik sors saját gyermeked sorsa volt, azt láttad meg a kút vizében.

– Melyik volt az én gyermekem sorsa? – sírt fel az anya. – Könyörgöm, mondd meg, melyik jövő vár rá? És ha gond, nyomorúság vár rá, akkor vidd inkább el! Vidd el Isten birodalmába! Felejtsd el, hogy idejöttem, és felejtsd el, hogy visszakértem a kisfiamat!

– Most aztán igazán nem értelek – mondta a Halál. – Akarod a gyermekedet, vagy nem akarod?

Térdre borult az asszony és zokogva kiáltott fel: – Ne hallgass meg, Istenem, ha akaratod ellen könyörgtem! – és soká imádkozott szegény anya lehajtott fejjel. Mire feltekintett, a Halál már messze járt, magával vitte a gyermeket.

A három kívánság

Számos mese szól ostobákról, akik valamely különös szerencsét elszúrtak.

Például a szegény ember, akinek három kívánsága lehetett, kolbászt kívánt, aztán a felesége, dühében hogy férje egy kívánságot így elpazarolt, azt találta mondani, bár nőne az orrodra, így harmadikként azt kellett kívánniuk, hogy jöjjön rendbe az orra. Így újra ott álltak, mint a három kívánság előtt.

Ezzel szemben az emberiség a különösen nagy szerencse alkalmát úgy szúrta el, hogy még katasztrófális helyzetbe is juttatta magát.

Sok tízezer év után, ameddig csak emberi és állati energia volt, rátalált a sokszázmillió év alatt a napenergiából föld alatt összegyűlt energiakincsre (szén, olaj, földgáz).

Általános jólét lehetett volna, hiszen az ember csodás dolgokat talált fel.

De mivel gazdasági, fegyverkezési és szaporodási versenyre használta ezt az “energia-táptalajt” is, robotként és ágyútöltelékként használva a szegényeket, szülőgépekként a nőket (Amartya Sen Közgazdasági Nobel-éremes indiai-amerikai közgazdász kifejezése), kiszorítva a létből a gyengéket, s a győztesek újabb érdekcsoportokra szakadva mindig tovább marakodtak a bőséges koncon, 2-3 évszázad alatt elpazarolta az energiakincset.

Ezután már ott se folytathatja, ahol a középkorban tartott, hiszen egyrészt lerontotta a Föld eltartóképességét, másrészt itt áll a kifogyóban lévő energia-táptalajon óriásira duzzadt népesség, a most már nem bővülő, hanem szűkülő erőforrásokért folyó marakodásra, szomj- és éhhalálra ítélve.

Népmese a XXI. század közepe tájt

Beszélgetés a tengerparton¹

„A tengerparton szegényesen öltözött ember fekszik egy halászbárkában és szunyókál. Mellette áll egy elegánsan öltözött turista, és éppen színes filmet fűz a fényképezőgépébe, hogy megörökítse az idilli képet, a kék eget, a békésen tarajozó fehér hullámokkal barázdált zöld tengert, a fekete bárkát, a halász piros sapkáját. „Katt!” Még egy kattanás, és – mivel az Isten a hármasságot szereti – biztonság kedvéért harmadszor is: „katt!”

Az idegen, csattanó zajra a halász felriad, feltápáskodik, álmosan cigarettát keres, az udvarias jóindulattal eltelt turista azonban megelőzi, és maga nyújt feléje egy csomag cigarettát. Szemlátomást beszédbe akar elegyedni vele.

- Ma gazdag fogás várja, ugye?

A halász a fejét rázza.

- De azt hallottam, ilyen időben jó a kapás!

A halász bólint.

- No, és nem fut ki a tengerre?

A halász a fejét csóválja. A turista levertnek látszik.

- Talán rosszul érzi magát?

A halász a taglejtések nyelvéről végre áttér a normális beszédre.

- Nagyszerűen érzem magam. Soha életemben nem éreztem magam ilyen jól.

Feláll és kinyújtózik, mintha atlétaszerű testalkatáról akarna bizonyosságot tenni.

A turista arca egyre szomorúbb lesz, és nem tudja elfojtani kérdését, amely úgyszólván a szívéből fakad:

- De akkor miért nem megy ki a tengerre?

- Mert ma reggel már kint jártam.

- És jó fogás volt?

- Olyan jó, hogy most már nincs miért még egyszer kimennem. Négy homárt, két tucat makrélát fogtam...

A halász végre teljesen felébred, beszédesebb lesz és megnyugtatólag veregeti a turista vállát, akinek gondterhelt arckifejezését az alaptalan, de megható bánat jelének tartja.

- Még holnapra és holnaputánra is futja – jelenti ki, hogy végképp levegye a terhet az idegen válláról.

– Nem akar rágyújtani az én cigarettámra?

A cigaretta a szájban, megint „katt”! A turista fejét csóválva letelepszik a csónak szélére, fényképezőgépét maga mellé teszi – most szüksége van arra, hogy mindkét keze szabad legyen, mert kellő nyomatékot akar adni beszédének.

- Nem szeretnék beavatkozni személyes ügyeibe – kezdi –, csak hát képzelje el, hogy ma másodszor, harmadszor, sőt talán negyedszer is kifut a tengerre, és akkor három, négy, öt, sőt talán tíz tucat makrélát fogna... Képzelje csak el!

A halász bólint.

- És nem csak ma, hanem holnap, holnapután is – folytatja a turista –, egyszóval minden nap, ha szerencsés napnak bizonyul, kétszer, háromszor, sőt talán négyszer is kifutna a tengerre... El tudja képzelni, hogy akkor mi lesz?

¹ Heinrich Böll (1917. december 21. – 1985. július 16.) Nobel-díjas (1972) német író és műfordító.

A halász a fejét rázza.

- Legfeljebb egy év múlva motort vásárolhat, két év múlva újabb, nagyobb bárkája lesz, és azzal aztán még többet fogna – egy szép napon pedig motorhajója lenne, és... – a lelkesedéstől egy pillanatra elakad a turista hangja – kis hűtőházat épít, esetleg füstölőt is, aztán konzervgyárat, saját helikopterre tesz szert, hogy a levegőből figyelhesse a halvonulást és rádión utasíthassa a motorhajóit. Aztán engedélyt szerez, halvendéglőt nyit, és saját maga, közvetítő nélkül exportálja a homárjait egyenesen Párizsba... és akkor...

A lelkesedéstől megint elszorul a turista lélegzete: a fejét rázza, szinte megfedkeznek szabadságának örömeiről, lelke mélyén szomorkodik, és úgy nézi a békésen gördülő hullámokat, melyek között a ki nem fogott hal bukfencezik.

- Akkor... – mondja, de az izgalom még mindig megbénítja.

A halász megveregeti a vállát, mint ahogy a gyermekét szokás, akinek a torkán akadt valami.

- Akkor mi lesz? – kérdi halkán.

- Akkor – mondja halk elragadtatással az idegen –, akkor leülhet ide a partra, szunyókálni a verőfényben, és nézheti ezt a gyönyörű tengert.

- De én most is ezt teszem! – válaszol a halász. – Nyugodtan üldögélek a parton és bóbiskolok. Csak a maga kattogása zavart meg...

A turista töprengve távozik a partról. A munkára gondol, amelyet mindig eszköznek tartott ahhoz, hogy egy szép napon megszerzi magának azt a lehetőséget, hogy többé ne kelljen dolgoznia. Arcán most nyoma sincs az együttérzésnek a szegényesen öltözött halász iránt – csak egy kis irigység látszik rajta.

Befejezések az ezredfordulóról:

...s a halász boldogan élt, amíg kénytelen nem lett éjjel-nappal halászni, hogy természeti csapásként rázúdult számtalan nem-tervezett gyermekét etesse.

...s a halász boldogan élt, amíg annyira el nem szaporodtak a halászcsaládok, a turisták és a vendéglátóiparból élők a tengerparton, hogy a szemét, a zaj, a zsúfoltság lehetetlenné tett minden szunyókálást.

...s a halász boldogan élt, amíg a túlszaporodott távoli népek túl nem halászták azt a tengerszakaszt is, ahol ő élt, s kénytelen nem lett éjjel-nappal a partközeli, megtizedelt halállományban valami apró fogás után kotorászni.

- A tengeri halfogás 1950-től 1988-ig négy és félszeresére nőtt. Azóta az egy főre jutó fogás már csökken, pedig már harmada halfarmokon termelődik.
- Kína 40 év alatt megtízszerezte tengerihal-fogyasztását. A japánok eszik meg a világ fogásának egyhatodát, ami tízszerese a rájuk jutó résznek.
- A tengeri halászat 13-szor annyi energiát emészt fel, mint a fogással nyert kalória. Egyszerűen fogalmazva kőolajból 7% hatékonysággal készül „halkalória”.
- Az ENSZ minden évben száznál több halászat miatti nemzetközi incidenssel kénytelen foglalkozni.
- A XX. század közepén születettek életében duplájára nőtt a fejenkénti halmennyiség, a most születők életében felére fog csökkenni.